

KONGRE-TOPLANTI

VIII. İSLAM TARİHİ ANABİLİM DALLARI KOORDİNASYON TOPLANTISI 19-20 MAYIS 2011 ELAZIĞ

Yrd. Doç.Dr. Sıddık ÜNALAN
Dr.Selahattin POLATOĞLU
Fırat Üniv ersitesi İlahiyat Fakültesi

Her yıl geleneksel olarak düzenlenen İslam Tarihi Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantılarının sekizincisi 19-20 Mayıs 2011 tarihinde Fırat Üniversitesi ev sahipliğinde Elazığ'da gerçekleştirildi. Bu yılki toplantı Suriye'den gelen İslam Tarihi sahasındaki akademisyenlerin katılımıyla yeni ve farklı bir renge bürünmüş oldu. Uluslararası İslam Tarihi Meseleleri Çalıştayı olarak tanımlanan faaliyetin ilki aynı toplantı ile bir arada yapıldı.

18 Mayıs 2011 Çarşamba günü itibarıyla Elazığ'a gelmeye başlayan İslam Tarihi Anabilim dallarına mensup akademisyenler Harput Diyanet Eğitim Merkezi'nde ağırlandı. 19 Mayıs Perşembe saat dokuz itibarıyla Fırat Üniversitesi

Kongre Merkezi Salonunda İstiklal Marşı ve saygı duruşu ile başladı. Yrd. Doç. Dr. Sıddık ÜNALAN'ın okumuş olduğu Kur'an tilavetinin ardından program, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Adem TUTAR'ın açılış konuşmasıyla devam etti. Daha sonra Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyesi ve aynı zamanda İslam Tarihçileri Derneği başkanı Prof. Dr. Mehmet ŞEKER programın hazırlık süreci hakkında bilgiler verdi. Fırat Üniversitesi'nde İlahiyat Fakültesinin yanı sıra FÜ Ortadoğu Araştırma Merkezi'nin de programa iştirak etmesinin anlam ve önemine işaret ettikten sonra katılımcılara teşekkürlerini bildirdi. Daha sonra kürsüye gelen Ortadoğu Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK Tarih bölümü ile İlahiyat Fakültesi bünyesindeki İslam Tarihi sahasındaki ortak noktalara değindi. Ayrıca Suriye'den gelmiş olan değerli akademisyenleri ağırlamaktan duymuş oldukları mutluluğu ve heyecanı dile getirdi. Programda emeği geçenlere ve katılımcılara şükranlarını bildirerek konuşmasına son verdi. Elazığ Müftüsü Ömer KOCAOĞUL hizmetleri ve yeni görev yerine uğurlanması münasebetiyle şükran plâketi takdim edildi. Daha sonra söz alan Ömer KOCAOĞUL Elazığ'ın eski yerleşim merkezi olan Harput'un zengin kültürel ve ilmi ortamına vurguda bulundu. Ayrıca Elazığ'da bulunan elyazmaların bibliyografik bilgilerinin hazırlanıp dijital ortama aktarıldığını ve bu hizmetin internet yoluyla araştırmacıların hizmetine sunulacağı müjdesini verdi. 2000 civarında kitabın tarandığını geri kalanın da üzerinde çalışmaya devam edildiğini belirtti. Açılış ve teşekkür konuşmalarının ardından verilen kısa bir aradan sonra tebliğler bölümüne geçildi.

“İslam Tarihinin Dönemlendirilmesi” konulu I. Oturum Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL'ün başkanlığında Selçuk Üniversitesi Tarih Bölümünden Doç. Dr. Mustafa DEMİRCİ “İslam Tarihinin Dönemlendirilmesi Meselesi”, Şam Üniversitesi Prof. Dr. Şükran HARPUTLU ve yine aynı üniversiteden Prof. Dr. Süheyl ZEKKÂR “Müşkilâtü't-Tahkîbi't-Tarihî [Tarihi Çağlara Ayırmanın Problemleri]” başlıklı tebliğlerini sunmak üzere toplandı.

Doç. Dr. Mustafa DEMİRCİ İslam tarihinin dönemlendirilmesi meselesinin öteden beri kendisini meşgul ettiğini belirterek konuya başladı. Doç. Dr. DEMİRCİ sözlerine özetle şöyle devam etti: Tarihe bir üst bakış getirerek parça-bütün ilişkisinin iyi kurulması neticesinde dönemlendirmeye gidilmelidir. Günümüzde yaygın olan İlkçağ'dan Yakınçağ'a yönelik yapılan dönemlendirmenin arkasında ciddi bir ideolojik-felsefi arka plan bulunmaktadır ki bu da Avrupa merkezci anlayışının bir sonucudur. Bizler kendimize özgü bir bakış açısı geliştirmedikçe Batı'nın çizdiği çerçevede ve kategorilerde tarihimizi düşünmeye devam edeceğiz. Batı geliştirdiği tarih anlayışında kendisini merkeze alırken diğer merkezleri periferileştirir. Dünya tarihi Avrupa'daki gelişmelere indirgenemeyecek kadar büyük ve dağınıktır. Avrupa merkezli tarih dönemlendirmesine karşı alternatif üretemeyince hanedanlıklara dayalı bir tarih tasavvuruyla yola çıkılmakta, Asr-ı saâdet, Hulefâ-i Râşidîn, Emevîler, Abbâsîler, Türk-İslam Devletleri, Selçuklular ve Osmanlılar şeklinde ortaya çıkan bir dönemlendirmeye gitmekle yetinilmektedir. Bu tarz bir tasavvur İslam tarihinin kültür ve medeniyetindeki gelişmeleri ve merhaleleri ihmal etmektedir. Dönemlendirmesi yapılmamış bir tarih, plansız darmadağın bir kitap çalışmasına benzer. Bir tarihi kendi içerisinde dinamiklerine göre gelişme aşamaları, tarihsel seyirleri, farklı ritimleri, kültür serisi, değerler seti, ideal kişilikleri ve medeniyet tiplerini ortaya koyarak bir dönemlendirme yapmak zorundayız. İslam tarihinin gerçek bir seyrini ortaya koyabilmek ve dönemler arasında sıhhatli bir mukayese yapabilmek için bu tür bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. İslam tarihini tanımlayabileceğimiz genel geçer kavramlara ve felsefi altyapıya ihtiyacımız vardır. Tarihteki kırılma anları öncesindeki yığılmaların bir sonucu olduğundan hareketle tahlil edilmelidir. Tarihsel sürecin eğimini de dikkate almalıyız; zira dönem içerisindeki dinamizm, yükselme ve gerileme şeklindeki gidişatlar hadiselerin anlamlandırılması açısından önemlidir. Tarihi dönemlendirirken medeniyetleri temel almalı, milletleri aşan bir bakış açısı geliştirmeliyiz. Batı'da da herhangi bir millet yerine Batı Uygarlığı esas alınır.

Doç. Dr. DEMİRCİ daha sonra İslam tarihinin dönemlendirmesinde çalışmalarıyla dikkat çeken üç tarihçiyi zikretti. S. D. Goitein,¹ Marshall G. S. Hodgson² ve André Miquel'in³ dönemlendirmelerini şemalarla gösteren Doç. Dr. DEMİRCİ mukayeseli bir şekilde bu dönemlendirmelerin kavramları ve kriterleri çerçevesinde anlam ve önemine dikkat çekti. Özellikle Moğol İstilasası ile birlikte XIII. yy.'da yaşanan siyasi gelişmelerin sonraki asırlar için belirleyici olduğuna, imparatorluklar çağına geçişin yaşandığına, bilim ve düşüncedeki üretkenliğin tekrara dönüştüğüne dikkat çektikten sonra dönemin siyasi tarihini aşan tema-

¹ Goitein, S. D., "A Plea for the Periodization of Islamic History" *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 88, No. 2. (Apr. - Jun., 1968), pp. 224-228.

² Hodgson, Marshall G. S., *İslamın serüveni : bir dünya medeniyetinde bilinç ve tarih*, I-III, trc. İzzet Akyol vdğ., İstanbul : İz Yayıncılık, 1993.

³ Miquel, André, *İslam ve medeniyet: doğuştan günümüze*, I-II, çev. Hasan Menteş, Ahmet Fidan, Ankara : Birleşik Dağıtım Kitabevi, 1991.

tik konulara dikkatle eğilmenin zaruri bir mesele olduğunu belirtti. İslam dünyasının 1250-1500 yılları arasında hem coğrafya hem de nüfus bakımından ikiye katlandığını, savaş yapılmadan daha ziyade sûfi ve tüccar mübbelliğleri eliyle İslamiyet'in yayıldığına değindi. Batı'da köklü değişim ve gelişmeler yaşanırken, tarıma dayalı yapısından dolayı İslam dünyası çaresiz bir şekilde dünyanın gerisinde kaldığını, Batı'nın etkilerinin ancak yarım asır sonra ortaya çıktığını, giderek artan Batı hegemonya ve sömürgesinin XX. yy.'ın başlarından itibaren kendisini iyice gösterdiğini; ancak İslam dünyası için en karanlık çağın iki cihan harbi arasındaki dönem olduğunu belirterek konuşmasını tamamladı. Doç. Dr. DEMİRCİ tebliğ olarak sunduğu konuyla ilgili çalışmasının aynı zamanda basım aşamasında olan "İslam'ın Dört Çağı" adlı kitapta biraya getirdiğini belirtti.

Prof. Dr. Şükran HARPUTLU konuşmasına Doç. Dr. Mustafa DEMİRCİ'nin tebliğinde belirttiği İslam tarihini dönemlendirme meselesi ile ilgili kitabının Arapçaya tercüme edilmesini özellikle beklediklerini söyleyerek başladı. Tarih ilminin önemi ve hassasiyetine değindikten sonra İslam'ın barış dini olduğunu zikretti. Prof. Dr. HARPUTLU'nun tebliğinde geçen hususları özetle şöyle sıralayabiliriz: İslamiyet insanlığa yeni bir hayat düzeni ve inanç sistemi sunma adına gelmiştir. İslam, ahlak temeli üzerinde kurulmuş bir din olup orta yolu tavsiye etmiş ve hayatın merkezine tevhidî yerleştirmiştir. Netice de insanlığın saadeti ni hedeflemiştir. Büyük fetihlerin ardından birtakım yeni idari ve askeri yapılar ortaya çıkmış, bunun yanında kendi mecrasında akan ilmi faaliyetler başlamıştır. Medine'de başlayan ilme yönelme Arap ve acemleri içine alacak şekilde büyüyerek devam etmiştir. Öyle ki çok sayıda önemli fakih ve muhaddis Irak, Horasan ve Maveraünnehir bölgelerinde acemler arasından çıkmıştır. İslam, fikir alışverişi ve diyaloga açık bir dindir. Farklı inançlara ve fikirlere karşı müsamahakâr bir tavır sergilemiştir. İslam tarihine bu açıdan dikkatle bakmamız gerekmektedir. Günümüzde İslam hakkında müsteşriklerden neşet etmiş, dolayısıyla da kabul görmüş çeşitli bilgi ve tespitlerle karşı karşıya bulunmaktayız. İslam tarihinin dönemlendirmesinde ortak bir noktada bir araya gelmemiz gerekmektedir. Tarih için ilk çağlar, orta çağlar ve yakın yani modern çağlar olarak yapılan dönemlendirme İslam tarihi söz konusu olunca birtakım problemleri de beraberinde getirmektedir. İslam tarihi her bir Müslüman ülke ve millet için farklı hususiyetlere sahiptir. Dolayısıyla İslam tarihi için ihtiyaç duyulan yeni bir dönemlendirme çalışmasında dünya tarihi ve İslam tarihinin meseleleri çerçevesinde yeniden yapılmalıdır. İbn İshak'la başlayan İslam tarihini dönemlendirme III./IX. asırda Câhız'la birlikte değişime uğramıştır. Hicri III. yy.'ın sonlarına doğru tarihi dünya perspektifinde ele alan tarihçiler ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında Dîneverî, Ya'akûbî'yi zikredebiliriz. Taberî'de tarih peygamberler ve melikler tarihi olarak belirlenmiş, bir dönemlendirmeye gidilmeksizin kronolojik olarak işlenmiştir. Daha sonra gelen tarihçilerden bazıları kendi dönemleri üzerinde uzunca durmayı tercih edenler olmuştur. Genellikle Hz. Peygamber, Hulefâ-i râşidîn, Emevîler, Abbâsîler, mülûk-i tavâif, Fatımî ve Selçuklular gibi diğer İslam devletlerini içine alacak şekilde bir dönemlendirmeye gidilmiş; dolayısıyla

bu çizgide tarih yazıcılığı şekillenmiştir. Bununla birlikte tarihçiler arasında ittifak sağlanmadığı da görülmektedir. Siyasi gelişmelerin yanında kültür, medeniyet ve düşünce sahasındaki gelişmeler de yapılacak yeni döneltirmede göz önünden bulundurulmalıdır.

1. Oturum konuklarından iki tebliğcinin Arapça tebliğlerini sunmaları münasebetiyle konuşmaları özet olarak Fırat Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencisi Eyhem el-Mahlî tarafından tercüme edildi. Suriyeli mütercimın Türkçesinin zayıf olması ve böyle bir programda ilk tecrübesi olması bakımından az da olsa bir sorunla karşılaşmış oldu. Belki de bundan sonra gerçekleştirilecek benzeri programlarda mütercime tebliğ metni önceden verilmiş olsa idi daha düzenli ve sağlıklı bir tercüme yapma imkânı olacaktı. Bununla birlikte el-Mahlî'ye katkılarından dolayı oturum başkanı Prof. Dr. ALGÜL şükran ve teşvik ifadelerinde bulundu.

Üçüncü konuşmacı olarak tebliğine başlayan Prof. Dr. Süheyl ZEKKÂR irticalen konuşmayı tercih etti. Bir saat kadar süren tebliğinden önemli başlıkları şöyle sıralayabiliriz: Türkler ve Araplar tarih boyunca ortak bir paydada buluşmaktadır. Dolayısıyla bugün müslümanların ve dünyanın problemleri için bir araya gelmemiz kaçınılmazdır. Fikirler etrafında buluşmak hatta tartışmak tekâmül doğurur. Bu sebeple ihtilaflardan korkmamalı, rahmet olduğu hatırlanmalı ve imkâna dönüştürmeye çalışmalıyız. İslam tarihini başlangıcından hilafetin ilga edilmesine kadar getirmemiz gerekmektedir. Osmanlı tarihi İslam tarihinin önemli bir parçasıdır. İslam tarihçiliği hadis ilminin usullerinden önemli ölçüde etkilenmiştir. Bugün bizler genellikle Tarih felsefesinde ve araştırmalarında Toynbee, Marx ve Kant gibi tarih felsefesi üzerinde fikirler yürüten Batılı düşünürlere başvuruyoruz; fakat bu isimlerin zihinlerinin altyapısında Hristiyan özellikle de Katolik anlayışın olduğu unutulmaktadır. Hristiyanlığın tevhit inancından sapması ile birlikte yayılışı bakımından da İslamiyet'ten farklılıklar arz etmektedir. İslamiyet daha geniş bir coğrafyada ve karşılaştığı farklılıkları kendisinde mezc ederek yayılmıştır. Farklı fikirler ve mezhepler ile birlikte günümüze kadar gelmiştir. İslam'da kiliseye benzer bir otorite tarih boyunca çıkmamıştır. Bugün Batı'da ve Amerika'da İslam dünyasındaki farklılıklardan harekette müslümanları bölme planları ve akabinde tahakküm kurma çabaları bulunmaktadır.

Kur'an'ın üçte biri tarihtir. Müslüman tarih araştırmacısı buradan yola çıkarak tarih düşüncesi geliştirmeli, İslam tarihine de bu pencereden bakarak değerlendirmelidir. Mufessir olması hasebiyle Taberî'nin tarihinin Kur'an'a dayanmaktadır. İbn İshak'da ise Hristiyan (mesihî) tarihçiler ve İsrailiyatın etkileri açık bir şekilde görülür. Bazı araştırmacıların İran bölgesinin İslam'a girmesiyle farklı bir dönemin başladığını iddia etmeleri temelsizdir. İran'da Şiîliğin yerleşmesi daha sonraki dönemlerde olmuştur. Ancak bu coğrafya birçok muhaddis, bilim ve düşünce adamını yetiştirmekle temayüz etmiştir. Dolayısıyla coğrafya ve milletler döneltirmelerde belirleyici rol oynayabilmektedir. Acemlerin ve

diğer milletlerin İslam kültür ve medeniyetinin şekillenmesindeki etkileri dikkate alınmalıdır.

Müslümanlar Batı karşısında mağlubiyetleri ile birlikte dünya tarihine ve kendi tarihlerine bakışları Batılı tarihçilerin gözüyle olmuştur. Müslümanlar tarihte olduğu gibi yenilgilerden sonra tekrar ayağa kalkmayı başaracaklardır. Ne var ki kılıçtan daha önemli bir güç olan kalem ihmal edilmemelidir. İslam tarihçisi klasik kaynaklara müracaatın yanında müsteşrikleri iyi tanımak ve onlardan istifade etmeye çalışmalıdır. İslam tarihini genel anlamda şu altı döneme ayırmayı uygun gördüğünü belirten Prof. Dr. Süheyl ZEKKÂR siyasi tarihle birlikte toplumsal hayatın dikkate alınması gerektiğini sözlerine ekleyerek konuşmasını bitirdi. Prof. Dr. ZEKKÂR İslam tarihini şu şekilde taksim etmiştir: 1. Hz. Peygamber Dönemi 2. Râşid Halifeler 3. Emevîler 4. Abbâsîler I. dönem (Irak) 5. Abbâsîler II. dönem (Mısır/Memlûkler Çağı) 6. Osmanlılar ve sonrasında yaşanan sömürge dönemi.

I. Oturumun sona ermesinin ardından serbest müzakere bölümüne geçildi. Doç. Dr. Adem APAK İslam Tarihinin dönemlendirilmesi meselesinin İzmir'de altı yıl önce ele alındığını; ancak konunun uzun süre tartışıldığında sağlıklı bir netice alınamama tehlikesini taşıdığını belirtti. Lisansüstü derslerde hazırlatılan tez taslaklarında olduğu gibi içeriğin zamanla ihtiyaçlar ve gelişmeler doğrultusunda değişerek güncellenmeye açık olduğunu; bu nedenle tez yazımında içindekileri tespitle uzun süre vakit kaybetmek yerine konunun içine girmekle içindekiler kısmının haliyle ortaya çıkacağını belirtti. Doç. Dr. APAK sözlerine şöyle devam etti: Dolayısıyla tarihi dönemlendirmeye uğraşmak yerine tarih eseri yazmaya emek harcamak daha anlamlıdır. Mustafa DEMİRCİ'nin tasniflerine yer verdiği üç tarihçinin isminin yanında kendi isminin de yer alabilmesi için onlar kadar tarih yazması gerekmektedir. Bizlere düşen görev verilen dönemlendirmelerin içini doldurmaktır. Kendi yazdıklarımda edindiğim tecrübelerden hareketle daha önce örneği bulunmayan bir şeyi ortaya koymak güçtür. Yine de bütün bunlar DEMİRCİ'nin yaptığı çalışmanın faydadan hali olduğu anlamına gelmez, bu konu etrafında düşündürmeye sevk ettiği için de kendisine teşekkür ederim.

Doç. Dr. DEMİRCİ ise yapılmış bütün dönemlendirmelerden yola çıkarak kendisine ait bir taslağın da bulunduğunu belirttikten sonra APAK'ın görüşlerini belirtirken kendisiyle çeliştiğini zira plan yapılmadan tez yazılamayacağını söyledi. İslam tarihi kendi içerisinde farklı taksimatlara ihtiyaç duymakla birlikte, bu yönde bir çalışmanın da kendisini aştığını; ancak hep birlikte bir sonuca varılabileceği, ayrıca Arapların bakış açısının da dikkate alınması gerektiğini, neticede mahalli bakış açılarını aşan bir üst bakış oluşturulması gerektiğini sözlerine ekledi.

Oturum Başkanı Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL bakış açılarındaki farklılığın bir ehem-mühim meselesinden kaynaklandığını belirtti. Ayrıca DEMİRCİ ve APAK'ın çalışmalarının farklı veçhelere sahip olmakla birlikte iki ayrı boşluğu doldurdu-

ğundan takdire şayan olduklarını ifade etti.

Daha sonra söz alan Prof. Dr. Hanefi PALABİYİK Doç. Dr. DEMİRCİ'nin yapmış olduğu medeniyet merkezli tasnifinin bazı problemleri içerisinde barındırdığını zira hadis ve fıkıh tarihi açısından dönemlere bakıldığında daha farklı manzaraların gözlemlendiğini belirtti. Prof. Dr. PALABİYİK müzakeresine şu ifadelerde devam etti: Batılı tarihçilerin bakış açılarındaki problemli yönlerden dolayı onlardan kaçınmak gerekmektedir. İbn Haldun gibi önde gelen İslam tarihçilerin yapmış oldukları tasnifler ancak kendi dönemleri için geçerlidir. Hz. Peygamber döneminin genel tasnifin dışında tutularak vahiy asrı olarak ayrı bir kategoride değerlendirilmelidir. Daha sonraki dönemler içerisinde Tanzimat'a kadar ciddi değişikliklerin yaşanmadığı; ancak Tanzimat ile birlikte yeni bir paradigmayla tanışılmıştır. Abbasilerle Selçuklular veya Osmanlılar arasında pek bir fark bulunmamaktadır. Türkler İslamiyet'i kabul etmekle birlikte nasıl İslam medeniyeti dairesine girmiş iseler, Tanzimat'la birlikte Batı medeniyetine dâhil olmayı tercih ettiler. Dolayısıyla Modern çağ öncesi İslam tarihi, bir bütün olarak ele almak daha uygundur.

Doç. Dr. DEMİRCİ ise cevaben şunları söyledi: Hz. Peygamber dönemi İslam tarihi için bir özdür, çekirdek mesabesindedir. İslam tarihinin yayıldığı alan dünyaya oranla küçük görülsede Hodgson'un ifadesiyle ekümenik alana tekabül etmektedir. İslam medeniyetinin doğup büyüdüğü alanın ılıman iklimde ve eski uygarlıkların merkezlerinde olması bakımdan önemlidir.

Fırat Üniversitesi Tarih bölümü hocalarından Prof. Dr. Abdülhalık BAKIR ise Sayın DEMİRCİ'nin ortaya attığı yeni tasnifin büyük bir iddia taşıdığını ancak uygulama, kabul görme ve yaygınlaşmasında birtakım kaygıların bulunduğunu ifade etti.

Daha sonra söz alan Yrd. Doç. Dr. Tahsin KOÇYİĞİT bu yılki toplantının konusunun Suriye'den gelen tarihçiler tarafından da aynı konunun masaya yatırılmasının teklif edilmesi, bir tefavuk eseri olmakla birlikte konunun ehemmiyetine ve evrenselliğine işaret etmektedir şeklinde düşüncelerini paylaştı. Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN ise tebliğcilerin tasnifinin neticede öznel olduğunu, zira ZEKKÂR Hoca'nın daha önceleri sosyalizmin etkisiyle İslam tarihini iktisadi açıdan tasnif edip daha sonraları bundan vazgeçerek otorite açısından dönemlendirmeye gitmesini; bugün için de bu tasnifin ekolleşmesini temenni ettiğini belirtmesi konunun tartışmalarla ve fikir teatisiyle zenginleşeceğini göstermektedir. Sayın DEMİRCİ'nin tebliğ metninin ellerinde bulunmayışı nedeniyle daha önceki senelerde yapılan tartışmaların bugünkü çalışmaya ne ölçüde yansıdığını tespit edemediklerini dile getirdi.

Prof. Dr. Ahmet GÜNER dönemlendirme meselesinin zor bir konu olması yanında önemli olduğu, müslümanların kendilerini dünya tarihi ekseninde müşahade etme fakındalığının bir göstergesi anlamına geldiğini dile getirdi. Konuşmasının devamında "Batı kaynaklı tarih felsefeleri ve sosyal bilimler metodolojisi ile ciddi bir karşılaşma içerisine girmemiz gerekiyor, Batı'dan söz edil-

diğinde onu küçümseyici bir tavır takınmaya gerek yok... İbn Haldun'un halefi bizde değil Batı'da ortaya çıkmıştır. Batı'nın düşünce ve metodolojisinden istifade edeceğimiz çok şey bulunmaktadır. Batı'ya öğrenci olmaktan şeref duyulmalıdır. Önemli olan öğrenci olmak; ancak mürit olmamaktır" şeklinde görüşlerini beyan etti.

Prof. Dr. Osman ÇETİN'in başkanlığını yaptığı II. Oturumda Prof. Dr. Ahmet ÖNKAL "Bir Siyer Kaynağı Olarak Buhârî: Kitâbu'l-Meğâzî Örneği" başlıklı tebliğini sundu. Tebliğde öne çıkan başlıkları şöyle sıralayabiliriz: Hz. Peygamber dönemi itibarıyla siyere mütallik konular şifahi olarak aktarılmakla birlikte aynı zamanda kaydedilmiştir. Kitabet dönemi olarak adlandırılabilen ilk dönemi tasnif onu da tedvin dönemi takip etmiştir. Siyer ile hadis arasında yoğun bir irtibat mevcuttur. Kitâbu'l-Meğâzî dışında başka birçok bâb siyerle doğrudan ilgilidir. el-Câmiu's-Sâhîh'in baştan sona siyere kaynaklık ettiğini destekleyen önemli bir işaret de Buhârî'nin esasında eserine "el-Câmiu's-Sâhîhi'l-Müsne'di'l-Muhtasar min Umûri Resûlillâhi sallallahu aleyhi ve sellem ve Eyyâmihi" adını vermiş olmasıdır. Buhârî'nin kitâbü'l-meğâzî'de verdiği bilgiler büyük ölçüde İbn İshak, İbn Hişam ve İbn Sa'd gibi müelliflerin eserleriyle mutabakat halindedir. Prof. Dr. ÖNKAL Kitâbu'l-Meğâzî ile siyer kitaplarıyla mukayeseli bir şekilde bilgiler vererek tebliğini sundu. Netice olarak hadis kitaplarının siyer kitaplarıyla daha anlaşılır hale gelmesinin yanında siyer yazıcılığında da hadislerle başvuranın kaçınılmaz olduğunu belirtti. II. oturum serbest müzakerelerle devam etti.

Tebliğlerin ardından İslam Tarihçileri Derneği (İSTAD)'nin olağan genel kurul toplantısı gerçekleştirildi. Programın ikinci gününde Keban Barajı çevresi gezildi. Bu gezinin ardından tüm İslam Tarihçileri İstanbul'da bir yıl sonra toplanmak üzere memleketlerine sağ salım ulaştıklarının haberlerini alarak mutlu olduk. Saygı ve sevgilerimizle...

